

RO

RO

RO

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 22.7.2010
SEC(2010) 964 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

**privind funcționarea și potențialul
dialogului social sectorial european**

CONTENTS

SINTEZĂ	4
1. Introducere	6
2. Comitetele de dialog social sectorial european	7
2.1 Dinamica funcționării comitetelor.....	7
2.2 Diversitatea și relevanța rezultatelor.....	10
2.3 Adaptarea la extindere.....	12
3. Îmbunătățirea dimensiunilor de consultare și negociere ale comitetelor de dialog social sectorial european	13
3.1 Capacitatea de consultare și administrativă a partenerilor sociali europeni	13
3.2 Negocieri și capacitatea de a negocia acorduri.....	14
4. Consolidarea extinderii și reprezentativității comitetelor de dialog social sectorial european	16
4.1 Adaptarea domeniului de interes și a dimensiunii comitetelor.....	16
4.2. Implicarea noilor actori în adaptarea la schimbare.....	16
4.3 Încurajarea echilibrului între femei și bărbați	17
5. Îmbunătățirea eficienței comitetelor de dialog social sectorial european	17
5.1 Sinergii și schimburi de informații între sectoare.....	17
5.2 Realizarea eficientă și mai bună monitorizare a punerii în aplicare	18
5.3 Mai bună utilizare a finanțării europene	19
6. Concluzie	20

- Annex 1: European sectoral social partners' organisations consulted under Article 154 (TFEU)
- Annex 2: Art 154 sectoral consultations since 2006
- Annex 3: Categories of texts and outcomes of the European sectoral social dialogue
- Annex 4: Joint outcomes of the European social dialogue committees
- Annex 5: Participation of Member States representatives in delegations participating to social dialogue committee plenary meetings
- Annex 6: Responsibilities in the implementation process of autonomous agreements and process-oriented texts
- Annex 7: European Sector Councils on Jobs and Skills
- Annex 8: Involvement of social partners and sectoral social dialogue committees in the Commission impact assessment procedure
- Annex 9: Overview of NACE classifications for the committees
- Annex 10: Number of employees in the EU in 2008, by sector

SINTEZĂ

Prezentul document își propune să facă bilanțul principalelor realizări ale dialogului social sectorial european și să examineze funcționarea comitetelor de dialog social sectorial european. Documentul subliniază dinamica, rezultatele și impactul potențial al lucrărilor comitetelor începând cu anul 1998 și identifică îmbunătățiri posibile în vederea extinderii domeniului de aplicare și a calității proceselor de consultare și negociere.

Context: În conformitate cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Comisia se angajează să promoveze și să faciliteze dialogul social european atât la nivel interprofesional, cât și la nivel sectorial. Dimensiunea sectorială are o tradiție îndelungată în statele membre europene și se reflectă în structura organizațiilor partenerilor sociali.

Pe baza dispozițiilor înscrise în Tratatul de la Amsterdam, din 1998, Comisia a elaborat cadrul dialogului social sectorial european. În continuare, Comisia a creat 40 de comitete de dialog social european care acoperă, în prezent, 145 de milioane de lucrători din Europa în sectoare de importanță crucială (*de exemplu, transporturi, energie, agricultură, construcții, comerț, pescuit, servicii publice, metalurgie, șantiere navale, educație etc.*).

Comitetele de dialog social sectorial european reprezintă foruri de consultare privind politicile europene. Ele sunt, de asemenea, instrumente ale dialogului social autonom între partenerii sociali europeni care pot realiza acțiuni comune și poartă negocieri în probleme de interes comun, contribuind astfel direct la elaborarea legislației și politicilor UE în domeniul muncii.

Comitetele lucrează pe probleme precum sănătatea și siguranța la locul de muncă, formarea profesională, competențe, șanse egale, mobilitate, responsabilitatea socială a întreprinderilor, condiții de lucru, dezvoltare durabilă etc.

Rezultate și perspective: Comitetele au produs diferite tipuri de rezultate, unele având caracter obligatoriu, altele fără, inclusiv acorduri puse în aplicare prin legislația europeană. Numărul de texte aprobate cu efecte de obligativitate juridică a crescut de-a lungul timpului (numai din 2004 s-au aprobat patru astfel de texte, același număr cu al noilor directive adoptate în domeniul ocupării locurilor de muncă și al sănătății și siguranței în această perioadă).

Prin realizările lor, aceste comitete au contribuit la îmbunătățirea politicilor europene de ocupare a locurilor de muncă și sociale, precum și a condițiilor de muncă în Europa. Comitetele au potențialul de a continua în această misiune. Într-adevăr, experiența și expertiza lor în ceea ce privește schimbările economice și sociale la nivel sectorial pot contribui la conceperea de politici industriale corespunzătoare. Ele pot participa la negocierea de acorduri, contribuind la modernizarea relațiilor industriale. Comitetele își pot extinde contribuția în cadrul strategiei „Europa 2020”, consolidând astfel asumarea și punerea în aplicare a strategiei.

Pentru a se obține îmbunătățiri, partenerii sociali sectoriali europeni și afiliații lor naționali ar trebui să continue să acorde atenție capacității lor administrative, reprezentativității și comunicării. În ceea ce privește Comisia, aceasta ar trebui să își mențină sprijinul și să

realizeze o monitorizare mai strictă pentru asigurarea unor sinergii superioare între comitete și a unei contribuții mai semnificative a acestora la politicile europene.

1. INTRODUCERE

Uniunea Europeană recunoaște dialogul social drept unul dintre pilonii modelului social european și drept un instrument de coeziune și solidaritate socială. Aceasta s-a confirmat odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona. Noul articol 152 al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) subliniază angajamentul Uniunii în promovarea rolului partenerilor sociali europeni și în susținerea dialogului social. Același articol recunoaște autonomia partenerilor sociali europeni¹. În plus față de dialogul social interprofesional, dialogul social sectorial reprezintă o parte tot mai importantă a acestui instrument de guvernare europeană.

Dimensiunea de consultare a dialogului social european a fost recunoscută în Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului în 1951 și în Tratatul de la Roma în 1957. Dimensiunea de negociere a fost inițiată prin așa-numitul proces Val Duchesse², în 1985, și a fost elaborată prin acordul între partenerii sociali europeni privind politica socială din 1991. Aceasta a dus la protocolul social anexat la Tratatul de la Maastricht în 1993 și inclus permanent³ în Tratatul European în 1997.

În continuare, Comisia a adoptat Comunicarea privind adaptarea și promovarea dialogului social la nivel comunitar⁴ și decizia din 20 mai 1998, dedicată în mod special dimensiunii sectoriale a dialogului social european și prin care s-au creat comitetele de dialog social sectorial (*denumite în continuare: „comitetele”*). Aceste comitete reprezintă un spațiu pentru consolidarea încrederii, schimb de informații, discuții, consultări, negocieri și acțiuni comune.

La cererea comună a partenerilor sociali europeni care activează într-un sector dat, Comisia continuă să creeze comitete în sectoare în care se îndeplinesc condițiile deciziei din 1998: partenerii sociali europeni trebuie să aibă membri afiliați la nivel național în mai multe țări; membrii afiliați trebuie, la rândul lor, să fie recunoscuți drept parteneri sociali la nivel național; (reprezentativitate la nivel național); ei trebuie să aibă capacitatea de a negocia și de a adopta acorduri la nivel european; (capacitate de negociere); ei trebuie să aibă structuri adecvate și să fie capabili să asigure o participare efectivă. Reprezentativitatea la nivel european se bazează pe o combinație a acestor trei criterii și este monitorizată în mod regulat de către Comisie⁵.

Comisia a creat, până în prezent, 40 de comitete. Prin deciziile, declarațiile și acordurile lor, comitetele vizează aproape 145 de milioane de angajați, respectiv peste trei sferturi din forța de muncă europeană. Ele au adoptat peste 500 de documente⁶ de diferite tipuri, cu grade diferite de obligativitate, inclusiv acorduri care urmează să fie puse în aplicare în statele

¹ Articolul 152 TFUE: „Uniunea recunoaște și promovează rolul partenerilor sociali la nivelul său, ținând seama de diversitatea sistemelor naționale. Aceasta facilitează dialogul dintre aceștia, respectându-le autonomia. Reuniunea socială tripartită la nivel înalt pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă contribuie la dialogul social.”

² „Val Duchesse” este termenul utilizat pentru a se descrie apariția dialogului social european la mijlocul anilor '80, a cărui reuniune inaugurală a avut loc în castelul „Val Duchesse” din Bruxelles. Acesta a fost rezultatul unei inițiative a președintelui Comisiei, Jacques Delors, în ianuarie 1985, de a invita președinții și secretarii generali ai tuturor organizațiilor naționale afiliate la partenerii sociali ai UE [UNICE (astăzi BusinessEurope), CEEP și ETUC].

³ Articolele 154 și 155 TFUE (fostele articole 138 și 139).

⁴ Comunicarea Comisiei „Adaptarea și promovarea dialogului social la nivel comunitar”, COM(1998)322final, 20.5.1998 și Decizia 98/500/CE a Comisiei atașată la aceasta; JO L 225, 12.8.1998, p. 27.

⁵ Cu asistența EUROFOUND și în conformitate cu o metodologie standardizată

http://www.eurofound.europa.eu/eiro/comparative_index.htm

⁶ Baza de date pentru dialogul social: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=521&langId=ro>

membre, fie prin directive europene, fie prin proceduri naționale cutumiare. Partenerii sociali europeni din sectorul spitalicesc, al transportului maritim, al aviației civile și al căilor ferate au adoptat un total de șase acorduri privind condițiile de lucru, timpul de lucru și siguranța și sănătatea ocupațională care au fost puse în aplicare prin directive ale Consiliului.

Comitetele sunt în primul rând foruri de discuție și acord privind modul de îmbunătățire a condițiilor de lucru și a relațiilor industriale în sectoarele lor respective. Prin aceasta, comitetele contribuie la modernizarea politicilor economice și sociale. Partenerii sociali sectoriali europeni dețin o expertiză specială în sectoarele lor și în realitățile de la locurile lor de muncă. Ei sunt bine poziționați pentru a sprijini găsirea de soluții la probleme precum gestionarea schimbării, restructurarea, anticiparea necesităților de competențe și formare, tranziția la ocuparea unui loc de muncă, siguranță și sănătate ocupațională, integrarea pieței de muncă, ocuparea locurilor de muncă de către tineri, șanse egale și dezvoltare durabilă, toate aspectele relevante pentru Strategia Lisabona 2000-2010 și care vor continua să facă parte din strategia „Europa 2020”⁷. Iată de ce partenerii sociali sectoriali europeni sunt din ce în ce mai implicați în procesul european de elaborare de politici.

Acest document de lucru al serviciilor a fost pregătit în urma unei consultări a partenerilor sociali europeni care a avut loc în 2009. Această consultare a produs 54 de contribuții, care au fost discutate cu partenerii sociali sectoriali în decursul anilor 2009 și 2010. Acest document de lucru al serviciilor face bilanțul acestor discuții și identifică posibile îmbunătățiri în vederea facilitării unei mai bune funcționări a comitetelor de dialog social sectorial european.

2. COMITETELE DE DIALOG SOCIAL SECTORIAL EUROPEAN

2.1 Dinamica funcționării comitetelor

În prezent există 40 de comitete de dialog social sectorial european⁸ și se desfășoară discuții privind posibila creare de noi comitete pentru porturi și sport⁹.

O primă generație de comitete a rezultat din comitetele consultative și comune create ca parte a Tratatului Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului și din primii pași către piața comună (*oțel, mine, agricultură, pescuit oceanic*). Aceste comitete au devenit comitete de dialog social sectorial ca urmare a deciziei în acest sens din 1998.

O a doua generație de comitete s-a instituit odată cu formarea pieței interne, care a dus la o mai mare liberalizare, privatizare și mobilitate transfrontalieră a lucrătorilor. Dezvoltată în 1990 sub forma unor comitete comune sau a unor grupuri de lucru informale, această generație de comitete a fost formalizată în 1999 (*construcții, bănci, comerț, asigurări, servicii poștale, telecomunicații, electricitate, spectacole*). Din anul 2000, modelul comitetelor de dialog social sectorial european a fost extins la alte sectoare, precum spitale, cantine și restaurante, șantiere navale, audiovizual, industria chimică și metalurgică, industrii bazate pe proiectare și tehnologie. Principalele subiecte de discuție au fost aspecte precum calificarea și

⁷<http://ec.europa.eu/eu2020/>.

⁸ Cifra cuprinde și sectorul administrațiilor centrale care a încheiat cu succes faza de testare în 2010. A se vedea, de asemenea: Dinamica dialogului social sectorial european, Eurofound, 2009, <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2008/98/en/2/EF0898EN.pdf>.

⁹ Partenerii sociali din industria agroalimentară explorează, la rândul lor, posibilitatea unui comitet de dialog social sectorial, în urma unei recomandări a grupului la nivel înalt privind competitivitatea industriei agroalimentare.

mobilitatea lucrătorilor, sănătate și siguranță, lipsa de competențe sau mijloace de influențare a politicilor europene.

În pofida diferențelor majore între sectoare în ceea ce privește măsura în care activitățile lor se extind pe teritoriul UE, dimensiunea organizațiilor implicate și structura organizațiilor partenerilor sociali¹⁰, comitetele, create în 1998, au oferit un cadru comun care poate găzdui diferite forme de dialog social folosind diferite metode de lucru și formate de întâlnire.

Toate comitetele au în comun anumite elemente. Organizațiile europene care împărtășesc obiective, agende și programe de lucru comune și se recunosc reciproc pot, dacă doresc să formeze un comitet, să prezinte o solicitare comună Comisiei, care le va evalua reprezentativitatea. Apoi Comisia asigură susținere logistică și operațională. Pentru partenerii sociali europeni care doresc să încerce provizoriu dialogul social sectorial înainte de a-și asuma un angajament formal, Comisia a propus o fază preliminară de încercare. Aceasta oferă o mai mare flexibilitate și a fost folosită în cazul *administrațiilor centrale*.

Un astfel de proces ajută la integrarea principiilor dialogului social european, atât la nivel european, cât și național. Procesul contribuie la consolidarea încrederii, la dezvoltarea unei abordări parteneriale și la încurajarea structurării corespunzătoare a organizațiilor partenerilor sociali. O fază de încercare poate oferi partenerilor sociali posibilitatea de a cunoaște politicile europene și de a înțelege misiunile și capacitățile Comisiei.

¹⁰ În ceea ce privește organizațiile partenerilor sociali care participă în cadrul comitetelor, delegațiile angajatorilor sunt reprezentate adesea de mai multe organizații pentru o singură industrie (aviație civilă sau bănci). În alte sectoare ale economiei, situația este chiar și mai complicată, deoarece angajatorii pot reprezenta segmente de piață aflate în conflict (în domeniul economic care au fost privatizate). Angajatorii sunt împărțiți între 62 de organizații sectoriale europene diferite. Această situație contrastează cu cea a organizațiilor sindicale, mult mai integrate (17), grupate în Confederația Europeană a Sindicatelor și în marile federații sectoriale ale acesteia. În plus, delegațiile la comitete pot cuprinde organizații recunoscute de către Comisie drept parteneri sociali sectoriali europeni și alți reprezentanți ai partenerilor sociali care adaugă o reprezentativitate suplimentară.

Tabelul 1: Înființarea comitetelor de dialog social sectorial european (CDSS)

	Sectoare (40)	Parteneri sociali sectoriali europeni		Structură informală	CDSS formal
		Angajați (17)	Angajatori (62)		
Prima generație	Oțel	FEM	Eurofer	1951*	2006
	Industria extractivă	EMCEF	APEP, EURACOAL, UEPG, IMA, Euromines	1952*	2002
	Agricultură	EFFAT	GEOPA/COPA	1964**	1999
	Transport rutier	FEF	IRU	1965**	2000
	Căi navigabile interioare	FEF	UEB, ESO	1967**	1999
	Căi ferate	FEF	CER, EIM	1972**	1999
	Pescuit maritim	FEF	Europêche, COGECA	1974**	1999
	Transport maritim	FEF	ECSA	1987**	1999
A 2-a generație	Zahăr	EFFAT	CEFS	1969	1999
	Încălțăminte	ETUF: TCL	CEC	1982	1999
	Horeca/Turism	EFFAT	Hotrec	1983	1999
	Comerț	UNI Europa	EuroCommerce	1985	1999
	Asigurare	UNI Europa	CEA, BIPAR, AMICE	1987	1999
	Telecomunicații	UNI Europa	ETNO	1990**	1999
	Activități bancare	UNI Europa	EBF-BCESA, ESBG, EACB	1990	1999
	Aviație civilă	ECA, FEF	ACI-Europa, AEA, CANSO ERA, AICA, IAHA,	1990**	2000
	Sectorul curățeniei	UNI Europa	EFCI	1992	1999
	Construcții	EFBWW	FIEC	1992	1999
	Textile/îmbrăcăminte	ETUF:TCL	Euratex	1992	1999
	Securitate privată	UNI Europa	CoESS	1993	1999
	Servicii poștale	UNI Europa	PostEurop	1994**	1999
	Prelucrarea lemnului	EFBWW	CEI-Bois	1994	2000
	Electricitate	EPSU, EMCEF	Eurelectric	1996	2000
	Servicii personale	UNI Europa	Coiffure EU	1998	1999
	Tăbăcărie și pielărie	ETUF:TCL	COTANCE	1999	2001
	Spectacole în direct	AEEA	Pearle		1999
	Activitate temporară	UNI Europa	Eurociett		1999
	Mobilă	EFBWW	UEA, EFIC		2001
A 3-a generație	Construcții navale	FEM	CESA		2003
	Audiovizual	EUROMEI, EFJ, FIA, IFM	EBU, ACT, AER, CEPI, FIAPF		2004
	Industria chimică	EMCEF	ECEG		2004
	Administrații locale și regionale	EPSU	CEMR	1996	2004
	Spitale	EPSU	HOSPEEM		2006
	Catering	EFFAT	FERCO	1998	2007
	Gaze	EMCEF, EPSU	EUROGAS		2007
	Fotbal profesionist	FIFPro	EPFL, ECA		2008
	Metalurgie***	FEM	CEEMET	2006	2010
	Hârtie	EMCEF	CEPI		2010
	Educație	ETUCE	EFEE		2010
	Administrații centrale	TUNED (EPSU+CESI)	EUPAN (Rețeaua europeană a administrațiilor publice)	Faza de încercare (2008-2010)	

2.2 Diversitatea și relevanța rezultatelor

În comunicarea sa din 1998, Comisia a declarat despre comitetele de dialog social sectorial european că reprezintă un instrument de consultare, negociere și acțiuni comune. În 2004, Comisia a sugerat o tipologie¹¹ de clasificare a rezultatelor dialogului social. Aceasta a subliniat că valoarea adăugată a unui text nu depinde doar de caracterul sau obligatoriu, ci și de monitorizarea sa și de punerea efectivă în aplicare.

Rezultatele pot fi:

- (1) acorduri** (*puse sau nu în aplicare prin directive europene*) care sunt obligatorii și trebuie urmărite și monitorizate deoarece se bazează pe articolul 155 din Tratatul de la Lisabona;
- (2) planuri de acțiune** (*cadre de acțiune, orientări, coduri de conduită, orientări politice*), care, deși nu au caracter juridic obligatoriu, trebuie monitorizate, iar progresele în punerea lor în aplicare trebuie evaluate cu regularitate;
- (3) opinii și instrumente comune**, destinate să influențeze politicile europene și să contribuie la schimbul de informații și expertiza.

Majoritatea textelor adoptate de către comitetele de dialog social sectorial european sunt instrumente tehnice care contribuie la atribuirea unei dimensiuni europene unor aspecte specifice (*de exemplu, un site internet comun privind detașarea lucrătorilor în sectorul construcțiilor; CV-uri profesionale comune în agricultură; un ghid și raporturi regulate privind restructurarea responsabilă în industria zahărului, etc.*). Dialogul social sectorial european a adoptat și acorduri obligatorii care se pun în aplicare prin directive europene sau prin proceduri interne, atât la nivel sectorial cât și plurisectorial.

Funcționarea globală a comitetelor nu poate fi evaluată doar pe baza numărului de texte pe care îl produc. Măsurile concrete adoptate la nivel național sau la nivel de întreprindere nu sunt întotdeauna concretizate în documente, iar multe rezultate sunt de natură calitativă, destinate să sensibilizeze, să susțină dialogul social la nivel național/regional sau de întreprindere sau să influențeze conceperea de politici. Documentele comune, prezentările de bune practici sau implicarea în proiecte comune (seminarii, conferințe, studii, ateliere) oferă partenerilor sociali oportunități pentru un schimb de experiență și pentru consolidarea a încrederii reciproce.

Opiniile comune și contribuțiile comune la consultări s-au dovedit a fi, de asemenea, instrumente puternice de influențare a politicilor europene sau de apărare a intereselor unui sector, de exemplu, în cadrul dezbaterilor cu privire la directivele privind detașarea lucrătorilor¹² și serviciile în cadrul pieței interne¹³ în sectorul construcțiilor.

¹¹ Comunicare a Comisiei – *Parteneriat pentru schimbare într-o Europă extinsă – Îmbunătățirea contribuției dialogului social european* COM (2004) 557 final din 12 august 2004.

¹² Directiva 96/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii.

¹³ Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne.

Tabelul 2: Exemple de instrumente și rezultate semnificative ale comitetelor de dialog social sectorial european (2006-2010)

Agricultură	Acord-cadru privind reducerea expunerii lucrătorilor la riscul tulburărilor musculo-scheletice la locul de muncă (2006)
Asigurare	Declarație comună privind problemele demografice (2010)
Autorități locale și regionale	Orientări de concepere a planurilor de acțiune în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați (2007)
Aviație civilă	Orientări pentru măsurile de consultare pentru blocurile funcționale de spațiu aerian (2007)
Catering	Declarație comună privind obezitatea (2007)
Căi ferate	Conceptul de capacitate de inserție profesională în sectorul căilor ferate – Recomandări (2007) Recomandări comune pentru o mai bună reprezentare și integrare a femeilor în sectorul căilor ferate (2007)
Comerț	Set de instrumente de prevenire a violenței în comerț din partea unei părți terțe (2009)
Construcții	Recomandări privind activitatea autonomă și falsa activitate autonomă (2010) Baza de date comună pentru detașare (2008)
Curățenie industrială	Manual privind ergonomia în operațiunile de curățenie (2007)
Electricitate	Set de instrumente pentru restructurarea cu responsabilitate socială, împreună cu un Ghid de bune practici (2008)
Gaze	Set de instrumente privind schimbarea demografică, managementul vârstei și competențele (2009)
Industria pielăriei/tăbăcăriei	Standard de raportare socială și de mediu (2008)
Pescuit maritim	Manual privind prevenirea accidentelor pe mare și siguranța pescarilor (2007)
Securitate privată	Trusă de instrumente educaționale pentru trei activități/profile de securitate privată: 1. Patrulare mobilă, 2. Centre de răspuns la alarme, 3. Securitatea aeroporturilor (2006)
Servicii personale	Acord privind punerea în aplicare a certificatelor europene de coafură (2009)
Spitale	Cod de conduită și monitorizare a eticii în recrutarea și fidelizarea transfrontaliere (2008)
Telecomunicații	Diversitatea la locul de muncă: prezentare de bune practici (2007)

Textile și îmbrăcăminte	Recomandări: cum se poate obține o mai bună anticipare și gestionare a schimbării industriale și a restructurării sociale (2008)
Zahăr	Al cincilea raport de punere în aplicare (2007) asupra codului de conduită privind responsabilitatea socială a întreprinderilor

Tabelul 3: Acorduri sectoriale și plurisectoriale europene (puse în aplicare prin directive UE sau proceduri interne)

Sectoare	Acorduri
Spitale	DIRECTIVA 2010/32/UE A CONSILIULUI din 10 mai 2010 de punere în aplicare a Acordului-cadru privind prevenirea rănilor provocate de obiecte ascuțite în sectorul spitalicesc și în cel al asistenței medicale, încheiat între HOSPEEM și EPSU
Transport maritim	DIRECTIVA 2009/13/CE A CONSILIULUI din 16 februarie 2009 de punere în aplicare a acordului încheiat între Asociația Armatorilor din Comunitatea Europeană (ECSA) și Federația Europeană a Lucrătorilor din Transporturi (ETF) cu privire la Convenția din 2006 privind munca în domeniul maritim și de modificare a Directivei 1999/63/CE DIRECTIVA 1999/63/CE A CONSILIULUI din 21 iunie 1999 privind Acordul de organizare a timpului de lucru al navigatorilor , încheiat între Asociația Proprietarilor de Nave din Comunitatea Europeană (ECSA) și Federația Sindicatelor Lucrătorilor din Transporturi din Uniunea Europeană (FST)
Căi ferate	DIRECTIVA 2005/47/CE A CONSILIULUI din 18 iulie 2005 privind acordul dintre Comunitatea Căilor Ferate Europene (CER) și Federația Europeană a Lucrătorilor în Transporturi (ETF) asupra anumitor aspecte legate de condițiile de muncă ale lucrătorilor mobili care prestează servicii de interoperabilitate transfrontalieră în sectorul feroviar
Aviație civilă	DIRECTIVA 2000/79/CE A CONSILIULUI din 27 noiembrie 2000 privind punerea în aplicare a Acordului european privind organizarea timpului de lucru al personalului mobil din aviația civilă , încheiat de Asociația companiilor europene de navigație aeriană (AEA), Federația europeană a lucrătorilor din transporturi (ETF), Asociația europeană a personalului tehnic navigant (ECA), Asociația europeană a companiilor aviatice din regiunile Europei (ERA) și Asociația internațională a liniilor aeriene rezervate în sistem charter (AICA)
14 sectoare industriale	Acord privind protejarea sănătății lucrătorilor prin buna manipulare și utilizare a siliciului cristalin și a produselor care îl conțin (semnat la 25 aprilie 2006)

2.3 Adaptarea la extindere

În contextul recentelor aderări (2004 și 2007), toate organizațiile partenere sociale sectoriale europene și-au extins parteneriatul către parteneri sociali sectoriali relevanți din noile state membre.

Comisia este pe deplin conștientă că promovarea dialogului social sectorial european în 27 de state membre reprezintă o provocare, având în vedere că partenerii sociali sectoriali europeni reprezintă organizații naționale membre care acționează în țări diferite, folosesc limbi diferite și sunt supuse unor realități social-economice diferite în sisteme diferite de relații industriale naționale¹⁴. În plus, dimensiunea sectorială a negocierii colective a fost destul de puțin dezvoltată în majoritatea noilor state membre. Iată de ce, Comisia a susținut inițiativele partenerilor sociali europeni și naționali de îmbunătățire a capacității administrative a partenerilor sociali, mai ales în regiunile de convergență, și de promovare a extinderii dialogului social european în noile state membre¹⁵.

Implicarea activă a tuturor partenerilor sociali naționali este esențială pentru asigurarea legitimității procesului de dialog social european, aduce rezultate efective și are consecințe la nivel național în toate statele membre. Partenerii sociali europeni au făcut progrese în asigurarea participării în delegațiile lor a membrilor afiliați din statele membre, dar mai rămân multe de făcut, de exemplu în sectoare dominate încă într-o mare măsură de operatori economici tradiționali, care adesea aparțin domeniului public.

3. ÎMBUNĂTĂȚIREA DIMENSIUNILOR DE CONSULTARE ȘI NEGOCIERE ALE COMITETELOR DE DIALOG SOCIAL SECTORIAL EUROPEAN

3.1 Capacitatea de consultare și administrativă a partenerilor sociali europeni

Partenerii sociali sectoriali europeni sunt din ce în ce mai implicați în procesul european de elaborare de politici.

În conformitate cu articolul 154 din Tratatul de la Lisabona, Comisia se consultă cu partenerii sociali europeni privind principiul și conținutul oricărei inițiative de politică socială europeană. În ultimii ani, a crescut ritmul și numărul acestor consultări formale (a se vedea anexa 2). În plus, partenerii sociali europeni sunt consultați de serviciile Comisiei care se ocupă de politici sectoriale (*precum comerțul, piața internă, educația, politicile industriale sau de transporturi*).

Comisia a elaborat o metodologie și o procedură pentru **evaluarea impactului** tuturor inițiativelor sale. Orientările de evaluare includ o mențiune specială privind consultarea comitetelor de dialog social sectorial european, oferindu-le o nouă ocazie să contribuie la elaborarea politicilor europene¹⁶. Pentru ca partenerii să fie eficienți în acest nou rol, trebuie să poată avea capacitatea de a reacționa în timp util la astfel de consultări.

¹⁴ Ca urmare a extinderilor, partenerii sociali europeni au inclus, uneori, noi actori care nu au întotdeauna capacitatea de negociere colectivă.

¹⁵ Fondul social european (FSE) poate oferi un sprijin semnificativ inițiativelor destinate să consolideze capacitatea administrativă a organizațiilor partenerilor sociali în noi state membre. În plus, liniile bugetare ale Comisiei privind dialogul social și relațiile industriale au sprijinit proiecte specifice la nivele sectoriale.

Peste o duzină de comitete au organizat mese rotunde și vizite la nivel național (a se vedea Raportul Comisiei Europene privind relațiile industriale în Europa pentru anul 2008, capitolul 8). Cu sprijinul Comisiei Europene, partenerii sociali din sectoarele *textile și îmbrăcăminte* și *pielărie și tăbăcărie* au realizat două proiecte, între 2006 și 2008, în vederea încurajării participării depline a partenerilor sociali sectoriali din noile state membre și țările candidate la dialogul sectorial european și în vederea consolidării capacității lor administrative. Aceste acțiuni s-au încheiat cu semnarea de planuri naționale de acțiune și cu punerea în aplicare a acestora.

¹⁶ http://ec.europa.eu/governance/impact/commission_guidelines/commission_guidelines_en.htm

Pentru a permite o consultare transparentă și eficientă, Comisia va publica o listă a tuturor evaluărilor de impact planificate, împreună cu programul de lucru al Comisiei.

Partenerii sociali sectoriali europeni pot juca, de asemenea, un rol activ în promovarea formării de rețele între observatoarele sectoriale naționale, alte organisme și reprezentanți ai instituțiilor de educație și formare, cu obiectivul de a realiza un schimb de informații și de bune practici la nivel european privind ocuparea forței de muncă și necesitățile de competențe (a se vedea anexa 7). Astfel de proiecte pilot de formare de rețele se vor lansa în curând în anumite sectoare, cu participarea activă a partenerilor sociali europeni. Ca o consecință a Comunicării Comisiei din decembrie 2008 privind noi competențe pentru noi locuri de muncă¹⁷ și în cadrul Comunicării din iunie 2009 privind *un angajament comun pentru ocuparea forței de muncă*¹⁸, Comisia a explorat posibilitatea instituirii de **consilii europene pentru competențe și locuri de muncă**. De asemenea, această inițiativă a fost recomandată drept acțiune-cheie de grupul de experți privind noile competențe pentru noi locuri de muncă¹⁹ și a fost susținută de Comisia consultativă privind schimbarea industrială în fața Comitetului Economic și Social European²⁰.

Pentru a răspunde pozitiv cererilor tot mai numeroase de participare și consultare, partenerii sociali europeni trebuie să aibă capacitatea de a asigura coordonarea consultărilor membrilor, precum și capacitatea de a oferi rezultate și contribuții concrete. Cu toate acestea, capacitatea lor depinde de cea a afiliaților de la nivel național, ale căror resurse și capacități pot fi limitate sau ale căror structuri pot fi încă în schimbare, mai ales în noile state membre și în sectoarele care trec prin schimbări structurale, inclusiv prin apariția unor noi actori. Este crucial ca partenerii sociali sectoriali naționali și autoritățile să își dezvolte și să își evalueze propriile capacități, în parte prin utilizarea deplină a finanțării europene din liniile bugetare pentru dialog social și din Fondul social european²¹. Dat fiind rolul-cheie pe care îl pot juca partenerii sociali sectoriali în procesul de elaborare de politici, acest aspect al capacității este de cea mai mare importanță.

3.2 Negocieri și capacitatea de negociere a acordurilor

Alături de legislația socială europeană, dialogul social european reprezintă un instrument major de îmbunătățire a standardelor de muncă din Uniunea Europeană și de contribuție la modernizarea piețelor forței de muncă.

Începând cu Tratatul de la Amsterdam²², dialogul social european reprezintă o sursă de legislație în domeniul politicii sociale europene. Partenerii sociali europeni pot adopta acorduri care pot fi puse în aplicare printr-o directivă a Consiliului, ceea ce le acordă caracter juridic obligatoriu pentru toți angajatorii și lucrătorii din Europa odată ce sunt transpuse în legislația națională sau în acordurile colective (*efect „erga omnes”*), și pot adopta, de asemenea, acorduri autonome care se pun în aplicare prin proceduri naționale cutumiare. În

¹⁷ Noi competențe pentru noi locuri de muncă: acțiune imediată

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=697&furtherNews=yes>.

¹⁸ COM(2009) 257 final: *Un angajament comun pentru ocuparea forței de muncă*.

¹⁹ Noi competențe pentru noi locuri de muncă: acțiune imediată

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=697&furtherNews=yes>.

²⁰ Aviz exploratoriu CCMI/68 adoptat la 17/2/2010 privind adaptarea competențelor la necesitățile industriei și ale serviciilor în curs de transformare – contribuția unei eventuale înființări la nivel european a unor consilii sectoriale privind ocuparea forței de muncă și competențele.

²¹ Articolul 5 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1081/2006 din 31 iulie 2007: „În cadrul obiectivului «convergență» se alocă un volum corespunzător de resurse FSE dezvoltării capacităților, ceea ce include formarea profesională, acțiunile de formare de rețele, consolidarea dialogului social și activitățile întreprinse simultan de partenerii sociali, în special în ceea ce privește capacitatea de adaptare a lucrătorilor și a întreprinderilor prevăzută la articolul 3 alineatul (1) litera (a).”

²² Articolul 155 TFUE (fostul articol 139).

acest din urmă caz, acordurile sunt obligatorii numai pentru semnatori și pentru afiliații acestora (*efect „relativ”*)²³.

În comunicarea sa din 1998 privind dialogul social european, Comisia a încurajat realizarea de acțiuni comune și de negocieri atât la nivel interprofesional cât și sectorial. Potențialul dialogului social sectorial european a fost scos în evidență în mod special. Ca urmare, capacitatea de negociere a acordurilor la nivel european a fost inclusă printre condițiile de participare la un comitet. Această dimensiune a negocierilor s-a dovedit a fi foarte utilă pentru partenerii sociali sectoriali europeni pentru a oferi posibilitatea adaptării normelor generale ale UE privind timpul de lucru la circumstanțele specifice unui sector, de exemplu în căile ferate, aviația civilă și transportul maritim. Negocierile din cadrul dialogului social sectorial au fost lansat și pentru pregătirea consultărilor privind posibile inițiative legislative (*acorduri privind protejarea lucrătorilor împotriva rănirii cu obiecte ascuțite în spitale, împotriva prafurilor de siliciu cristalin în industrie sau privind punerea în aplicare a Convenției maritime a OIM*).

Evoluții mai recente sugerează că numărul acordurilor sectoriale ar putea crește și mai mult și că astfel de negocieri sunt tot mai independente de consultările formale inițiate de Comisie. În mai multe sectoare, inclusiv servicii personale, fotbal profesionist, căi navigabile interioare și pescuit maritim negocieri de acest gen sunt deja în curs.

Cu toate acestea, partenerii sociali sectoriali ar putea să nu fi exploatat încă în întregime potențialul oferit de acest cadru pentru negociere sectorială. De exemplu, sectoare majore în care prevalează mari societăți transnaționale (*oțel, telecomunicații, industria chimică, aviația civilă*) tind să acorde o mai mică atenție nivelului sectorial european deoarece partenerii sociali preferă să negocieze direct la nivel de societate, inclusiv în cadrul comitetelor europene de întreprindere. Sectorul public a lipsit și el din cadrul negocierilor sectoriale până la acordul de referință privind răniile cu obiecte ascuțite în sectorul spitalicesc, încheiat în 2009.

În măsura în care se justifică pe motive de subsidiaritate, este nevoie la nivelul UE de soluții de reglementare flexibile pentru abordarea complexității tot mai mari a pieței muncii de astăzi²⁴. Aspecte precum sănătatea și siguranța, condițiile de lucru și timpul de lucru au o dimensiune specifică pentru anumite sectoare. Capacitatea partenerilor sociali sectoriali de a negocia compromisuri echilibrate și expertiza lor de teren îi pot ajuta să joace un rol foarte eficient în abordarea unor aspecte specifice la nivel sectorial atunci când acestea sunt comune pentru toate sau măcar pentru cele mai multe dintre statele membre. Comisia este dornică să asigure în continuare sprijin tehnic și financiar pentru astfel de negocieri oricând este necesar. Deoarece coerența cu legislația europeană și calitatea redactării legislative sunt deosebit de importante pentru ca acordurile să fie puse în aplicare prin directive europene, Comisia este gata să ofere asistență juridică în timpul negocierilor, după caz.

²³ Această opțiune nu exclude posibilitatea ca acordul să fie aplicat sau transpus în totalitate sau parțial la nivel național prin intermediul legislației: a se vedea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei din 2 iulie 2008: Raport privind punerea în aplicare a Acordului-cadru al partenerilor sociali europeni privind munca la distanță SEC(2008)2178.

²⁴ După cum s-a demonstrat în domenii precum sănătatea și siguranța la locul de muncă sau timpul de lucru, dimensiunea sectorială reprezintă o parte semnificativă a acestei complexități.

4. CONSOLIDAREA EXTINDERII ȘI REPREZENTATIVITĂȚII COMITETELOR DE DIALOG SOCIAL SECTORIAL EUROPEAN

4.1 Adaptarea domeniului de interes și a dimensiunii comitetelor

Din 1998, i s-a cerut Comisiei să formeze comitete în sectoare economice mari (*construcții, agricultură, servicii poștale, spitale, educație, comerț, metalurgie, industrii bazate pe proiectare și tehnologie*) precum și în sectoare de mai mică extindere precum șantierele navale sau în microsectoare precum fotbalul profesionist. Aceasta scoate în evidență problema delimitării comitetelor. Definirea perimetrului unui sector dat²⁵ apare și mai dificilă dacă se ține cont de faptul că extinderea sectorială a dialogului social și a negocierii colective diferă puternic între statele membre. În plus, structura comitetelor variază de la un sector la altul.

Comisia evaluează dacă limitele unui sector dat sunt relevante în ceea ce privește activitatea economică implicată și ține cont de configurația instituțională a partenerilor săi sociali, ținând cont că este nevoie de o dimensiune critică pentru obținerea de rezultate concrete. În practică, extinderea unui comitet de dialog social sectorial este strâns legată de reprezentativitatea membrilor acestuia²⁶. Iată de ce un comitet ar trebui să fie cât de incluziv posibil²⁷ și cât de concentrat este necesar pentru a fi relevant pentru părțile interesate. Acesta ar trebui să includă toți partenerii relevanți și să asigure o reprezentativitate adecvată.

Această abordare față de dimensiunea sectoarelor nu împiedică promovarea de către Comisie, pe baze *ad hoc*, a unor grupuri de lucru pentru abordarea unor aspecte subsectoriale (*gestionarea traficului aerian în cadrul aviației civile*) sau plurisectoriale (de exemplu politică comercială, viabilitate, evaluări de impact și mecanisme de monitorizare) sau pentru lansarea de procese de negociere (*de exemplu privind siliciul cristalin*²⁸) atunci când este necesar.

4.2. Implicarea noilor actori în adaptarea la schimbare

Limitele sectoarelor trebuie să fie gândite și în contextul schimbărilor structurale care afectează activitățile economice și structurile de ocupare a locurilor de muncă drept rezultat al globalizării, al evoluțiilor pieței și al schimbărilor tehnologice.

Actori economici și sociali pot apărea și dispărea în orice sector dat. În ultimii ani au apărut noi operatori precum *companiile low-cost* în aviația civilă, *operatorii privați* în serviciile poștale și telecomunicații, *subcontractanții rurali* în agricultură. În sectorul public, unele organizații sunt supuse privatizării și restructurării. În plus, structura organizațiilor partenerilor sociali poate evolua atât la nivel european cât și național și poate conduce la apariția unor actori noi sau mai puternici. De exemplu, întreprinderile mici și mijlocii devin tot mai interesate de dialogul social sectorial european.

Nou-veniții economici pe o piață ar putea să nu fie neapărat interesați sau organizați în mod adecvat pentru participarea la o organizație a partenerilor sociali. Cu toate acestea, dacă astfel de noi actori doresc să se alăture dialogului social european și îndeplinesc criteriile relevante,

²⁵ Pe baza clasificării NACE, în conformitate cu abordarea metodologică adoptată de EUROFOUND, care realizează în prezent studiile privind reprezentativitatea http://www.eurofound.europa.eu/eiro/comparative_index.htm

²⁶ Organizațiile angajatorilor se structurează în general în conformitate cu un domeniu de interes îngust, în timp ce sindicatele tind să fie organizate pe o bază mai largă.

²⁷ Comisia va încuraja, de exemplu, crearea unui comitet care să cuprindă întregul domeniu sportiv, în loc de un comitet separat pentru fiecare disciplină sportivă.

²⁸ Rețeaua europeană pentru siliciu (NEPSI) formată de asociațiile sectoriale europene ale angajaților și angajatorilor care au semnat, la 25 aprilie 2006, în urma dialogului social, „Acordul privind protejarea sănătății lucrătorilor prin buna manipulare și utilizare a siliciului cristalin și a produselor care îl conțin”.

comitetele ar trebui să promoveze și să încurajeze implicarea lor în delegațiile lor respective pentru a asigura reflectarea de către acestea a schimbărilor în realitățile economice și de ocupare a forței de muncă. Astfel de noi actori pot completa reprezentativitatea într-un sector dat dacă noi organizații participă la comitete pe bază de recunoaștere și acord reciproc. Măsuri simple, precum invitații de aderare și/sau participare la întâlniri în calitate de membri deplin sau observatori adresate noilor actori²⁹, după caz, pot contribui la facilitarea integrării tuturor partenerilor relevanți. Comisia va urmări cu atenție aceste evoluții în monitorizarea reprezentativității comitetelor, respectând pe deplin autonomia partenerilor sociali.

4.3 Încurajarea echilibrului între femei și bărbați

Unele comitete au adoptat documente și proiecte privind egalitatea de șanse între femei și bărbați pe piața muncii, de exemplu planuri de acțiune pentru egalitate sau ghiduri de bune practici la locul de muncă. Totuși, în cadrul delegațiilor la comitete, femeile tind să fie subreprezentate în raport cu ponderea lor în sectoarele implicate.

Situația variază de la sector la sector și este cauzată mai ales de procesul de nominalizare în cadrul organizațiilor naționale afiliate. Cu toate acestea, în conformitate cu politica europeană de egalitate de șanse pentru femei și bărbați și nediscriminare³⁰, Comisia a invitat partenerii sociali europeni să lucreze cu organizațiile naționale afiliate pentru a ajunge la un echilibru mai bun între femei și bărbați atât în ceea ce privește ratele de participare cât și în ceea ce privește reprezentarea în consiliile comitetelor³¹. În același spirit, Comisia a invitat partenerii sociali europeni să dezvolte în continuare acțiunile existente și să elaboreze noi acțiuni de sensibilizare, pastrand egalitatea de șanse între femei și bărbați pe agenda lor.

5. ÎMBUNĂTĂȚIREA EFICIENȚEI COMITETELOR DE DIALOG SOCIAL SECTORIAL EUROPEAN

5.1 Sinergii și schimburi de informații între sectoare

Comisia sprijină și încurajează inițiativele între comitete și între dialogul social european sectorial și cel interprofesional. În ultimii ani, aceste sinergii au adus roade, nu numai din punctul de vedere al subiectelor discutate, dar și din punctul de vedere al rezultatelor, mai ales acorduri autonome. Acest tip de cooperare consolidează valoarea pe care o poate adăuga dialogul social sectorial european, evitând în același timp duplicarea eforturilor și adoptarea unor poziții divergente între sectoare.

Cooperarea pluri-sectorială a condus la o realizare semnificativă în 2006, când 14 sectoare industriale au încheiat un acord multisectorial autonom privind *protejarea sănătății lucrătorilor prin buna manipulare și utilizare a siliciului cristalin și a produselor care îl conțin*.

Primul exemplu de sinergie între dialogul social interprofesional și cel sectorial a avut loc în ceea ce privește munca la distanță (2002). Telecomunicațiile au fost primul sector care a adoptat linii directoare în acest domiu, iar acordul interprofesional a fost transpus mai departe

²⁹ Aceasta s-a realizat cu succes în 2006 în timpul redactării acordului privind protejarea lucrătorilor împotriva prafului de siliciu cristalin. În unele comitete sau grupuri de lucru pot participa ca observatori și reprezentanți ai unor grupuri speciale de interes, ai IMM-uri și/sau persoane care desfășoară activități independente.

³⁰ Articolul 10 TFUE: „În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală.”

³¹ Serviciile Comisiei colectează date privind raportul femei/bărbați în cadrul delegațiilor la comitete.

în diferite sectoare. În urma acordului autonom privind stresul la locul de muncă (2004), referiri la acesta s-au făcut în documente comune din sectorul securității private, al construcțiilor, al electricității și al administrațiilor centrale.

În 2006, acordul autonom interprofesional privind violența la locul de muncă nu a stabilit dispoziții detaliate privind violența din partea părților terțe (și anume violența exercitată de indivizi din afara întreprinderii³²). Sectorul comerțului, al , al autorităților locale și regionale, spitalele și sectorul securității private au încercat să completeze acordul interprofesional dintr-un punct de vedere specific sectorial și/sau multisectorial. În 2010, acestea au început să negocieze un plan de acțiune.

În plus față de aceste exemple plurisectoriale, merită să se sublinieze posibilul transfer de experiență între comitete. Un aspect care afectează mai multe sectoare este acela al achizițiilor de piete publice responsabile din punct de vedere social. Mai multe comitete au desfășurat lucrări pe această temă din propriul punct de vedere și schimburi de experiențe care a urmat a dus la publicarea unei serii de broșuri/manuale similare pentru a orienta organizațiile și autoritățile publice care atribuie contracte pentru aceste sectoare³³. Experiența lor este relevantă pentru lucrările Comisiei privind considerațiile sociale în achiziții de piete publice și a beneficiat și altor sectoare³⁴. O astfel de cooperare necesită un flux regulat de informații privind activitățile dialogului social sectorial european și o monitorizare pentru identificarea aspectelor care au un potențial de interes comun. Unul dintre instrumentele Comisiei de facilitare a interacțiunii reciproc avantajoase între comitete este Forumul de legătură³⁵, care întrunește de patru ori pe an reprezentanți din toate organizațiile de dialog social sectorial european.

Realizarea de sinergii între comitete și între dialogul social interprofesional și cel sectorial ar putea să contribuie în mod util la promovarea obiectivelor UE de ocupare a forței de muncă și de politică socială așa cum sunt definite acestea în articolul 9 din Tratatul de la Lisabona³⁶.

5.2 Realizarea eficientă și mai buna monitorizare a punerii în aplicare

Capacitatea dialogului social sectorial european de a îmbunătăți condițiile de lucru în Europa depinde de punerea în aplicare a rezultatelor la locul de muncă. În comunicarea sa din 12 august 2004³⁷, Comisia a atras atenția partenerilor sociali europeni asupra necesității unor dispoziții de urmărire detaliată și raportare pentru monitorizarea impactului rezultatelor obținute.

Majoritatea organizațiilor partenerilor sociali sectoriali se caracterizează printr-un grad redus de centralizare. Ele au o capacitate minimă de influențare a afiliaților lor naționali. Transpunerea la nivel național a rezultatelor dialogului de la nivel european depinde de

³² Aceasta poate lua diferite forme, de la comportamentul abuziv al clienților și pacienților, până la jaful armat.

³³ Securitate privată (1999), servicii de curățenie (2002), textile și îmbrăcăminte (2005) și servicii de alimentație - horeca (2006).

³⁴ A se vedea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei privind un ghid de introducere a considerațiilor sociale în procesul de achiziții de piete publice

³⁵ Comisia organizează acest forum de 4-5 ori pe an și îi invită să participe pe secretarii-generalii și președinții, precum și pe alți membri interesați ai organizațiilor sociale europene partenere și ai comitetelor de dialog social, atât la nivel sectorial cât și interprofesional. Principalul obiectiv al forumului este de a asigura un schimb de informații și experiență și de a îmbunătăți sinergiile între sectoare și între dialogul social sectorial și cel interprofesional.

³⁶ „În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea ține seama de cerințele privind promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă, garantarea unei protecții sociale corespunzătoare, combaterea excluziunii sociale, precum și de cerințele privind un nivel ridicat de educație, de formare profesională și de protecție a sănătății umane.”

³⁷ A se vedea nota de subsol 11.

implicarea efectivă a partenerilor sociali sectoriali naționali în dialogul UE și de interacțiunea între mecanismele UE de dialog social și diferite sisteme de relații industriale la nivel național. Transpunerea efectivă la nivel național depinde, de asemenea, în mod evident, de reprezentativitatea partenerilor sociali și de aceea este important pentru comitete să fie cât de incluzive posibil și să fie capabile să implice noi actori, atunci când aceștia sunt relevanți: organizații naționale care nu sunt implicate în activitatea comitetelor la nivel european ar putea să nu dorească să pună în aplicare dispoziții la care nu au contribuit.

Majoritatea rezultatelor dialogului social sectorial al UE sunt de natură „soft”, adică au drept obiectiv sensibilizarea, diseminarea de bune practici sau contribuția la realizarea consensului și la întărirea încrederii. Rezultatele la nivel național se pot evalua mai degrabă prin indici calitativi decît prin date cantitative .

În ceea ce privește modul în care acordurile autonome încheiate la nivel UE se pun în aplicare la nivel național, astfel de acorduri angajează semnatarii și pe afiliații acestora la nivel național la punere în aplicare prin măsuri naționale la inițiativa lor (legislație, acorduri colective, coduri de conduită, promovare comună a instrumentelor etc.). Obligația de urmărire devine chiar și mai strictă atunci când partenerii sociali decid să negocieze un acord care are drept rezultat suspendarea unei propuneri legislative din partea Comisiei. Prin aceasta, partenerii sociali ai UE sunt presăși să pună în aplicare astfel de acorduri integral și eficient. Partenerii sociali europeni trebuie să investească mai mult în procese de monitorizare și să conceapă indici relevanți pentru a îmbunătăți punerea în aplicare și evaluarea documentelor lor aprobate³⁸.

Comisia îi poate susține prin coordonare și sprijin tehnic, inclusiv traducere în conformitate cu originalul aprobat de către partenerii sociali naționali, precum și prin ghiduri de punere în aplicare, acțiuni de sensibilizare, monitorizare și raportare de către partenerii sociali europeni și de către Comisia Europeană.

Comisia are responsabilitatea de a monitoriza lucrările comitetelor de dialog social sectorial și de a stimula activitățile acestora ținând cont de specificul fiecărui sector. Comisia acordă atenție unor aspecte precum adoptarea unui program de lucru pertinent, adoptarea unor norme de procedură corespunzătoare și agende semnificative pentru întâlniri, precum și procese-verbale, concluzii și transpunerea lor efectivă în practică. Experiența a arătat că, din cauza conflictelor între partenerii sociali sau a lipsei de reprezentativitate, comitetele pot trece prin perioade de relativă inactivitate. În astfel de cazuri, Comisia va continua să ofere asistență comitetelor, păstrând deschisă posibilitatea suspendării unui comitet incapabil să își îndeplinească obligațiile.

5.3 Mai buna utilizare a finanțării europene

Lansarea și funcționarea dialogului social sectorial european se finanțează de către Comisie. Această finanțare este disponibilă pentru organizarea întâlnirilor, rambursarea cheltuielilor experților și pentru serviciile lingvistice de interpretare. Comisia organizează peste 180 de întâlniri pe an (reprezentând o medie anuală de 1-2 întâlniri plenare și 3-4 întâlniri la nivel de grup de lucru pentru fiecare comitet).

Comisia promovează o finanțare economică, eficientă și eficace. Se cere partenerilor sociali sectoriali europeni să elaboreze în timp util programe de lucru relevante, agende, documente

³⁸ De exemplu, cele elaborate pentru punerea în aplicare a acordului autonom privind *protejarea sănătății lucrătorilor prin buna manipulare și utilizare a siliciului cristalin și a produselor care îl conțin*.

de lucru și contribuții, să organizeze întâlniri eficiente și să utilizeze la maximum facilitățile oferite de Comisie *(de exemplu, în ceea ce privește utilizarea în comun a informației și expertizei, regimurile lingvistice de interpretare sau sălile puse la dispoziția partenerilor)*.

De asemenea, Comisia sprijină proiecte prin intermediul a două linii bugetare care îi oferă posibilitatea să finanțeze dialogul social și măsurile de informare și formare³⁹ atât la nivel european cât și național. Partenerii sociali sectoriali sunt implicați în peste 100 de astfel de proiecte. În fiecare an, organizațiile partenere sociale sectoriale și afiliații lor se implică în aproximativ 30-50 de proiecte.

6. CONCLUZIE

Prezenta evaluare a dialogului social sectorial din ultimii 12 ani demonstrează valoarea contribuției acestuia la modelul social european. Evaluarea arată că există o corelație directă între eficacitatea dialogului social național și eficacitatea la nivel european și că fiecare dintre acestea îl stimulează pe celălalt. Se subliniază necesitatea înțelegerii de către comitetele de dialog social sectorial a nevoii de a se adapta la noi provocări și schimbări de politică.

Comitetele de dialog social sectorial oferă partenerilor sociali un cadru de coordonare, acțiune comună și negociere, iar acest potențial ar putea fi mai bine exploatat de către toți partenerii sociali sectoriali. Pentru stimularea dimensiunii de consultare, comitetele ar trebui să fie implicate mai sistematic în procesul de evaluare a impactului. Participarea la consiliile sectoriale privind competențele poate contribui la implicarea partenerilor sociali în acțiuni comune cu alți parteneri, pentru a spori eficiența dialogului lor autonom.

Pentru promovarea dimensiunii de negociere, comitetele oferă un instrument flexibil de abordare a aspectelor de muncă precum și soluții potrivite pentru diversitatea și complexitatea diferitelor sectoare. Comisia se va asigura că sprijinul său financiar și tehnic pentru comitetele de dialog social sectorial este adecvat și proporțional, astfel încât partenerii sociali europeni să reușească să prezinte contribuții de înaltă calitate și să obțină rezultate comune puse în aplicare și monitorizate în mod corespunzător.

Comisia favorizează o abordare flexibilă, proactivă, în ce privește extinderea comitetelor de dialog social sectorial la scara întregii economii și piețe a muncii. Comisia va analiza avantajele creării de noi comitete de dialog social sectorial european, respectând în același timp principiul pluralismului⁴⁰ și autonomia partenerilor sociali. Partenerii sociali europeni sunt încurajați să adopte măsuri care să faciliteze integrarea tuturor partenerilor sociali relevanți dintr-un anumit sector de activitate.

Înainte de instituirea unui nou comitet, partenerii sociali sunt invitați să ia în considerare parcurgerea unei faze de încercare. Aceștia ar trebui să-și evalueze capacitatea administrativă pentru a stabili dacă poate susține o implicare mai profundă în procesul de elaborare de politici europene. Pentru consolidarea capacității, în special în noile state membre, partenerii sociali sectoriali naționali și autoritățile sunt invitate să utilizeze pe deplin sprijinul financiar oferit prin liniile bugetare pentru dialog social și prin Fondul social european.

³⁹ Linia bugetară 04.03.03.01 privind Relații industriale și dialog social, linia bugetară 04.03.03.02 privind Activități de informare și formare în favoarea organizațiilor sindicale.

⁴⁰ Comitetul pentru transport aerian respectă specificul manipulării la sol, gestionării traficului aerian și cel al echipajelor de bord în același timp cu asigurarea sinergiilor între subsectoare.

Pentru consolidarea reprezentativității dialogului social european, partenerii sociali europeni ar trebui să își revizuiască regulat compoziția comitetelor, pentru a se asigura că reflectă schimbările în sectorul propriu și în întreaga economie. Dezvoltarea dialogului social sectorial impune necesitatea sporirii frecvenței de executare a actualizărilor și studiilor de reprezentativitate sectorială pentru a se ține pasul cu evoluțiile.

Pentru eficientizarea dialogului social sectorial european, ar trebui să se acorde o atenție specială consultării, coerenței și sinergiilor între sectoare. Forumul de legătură reprezintă platforma corespunzătoare pentru aceste discuții și schimburi de bune practici.

Pentru a se acorda vizibilitate rezultatelor dialogului social sectorial european și pentru a se sprijini monitorizarea punerii în aplicare, partenerii sociali ar trebui să utilizeze întreaga susținere disponibilă din partea Comisiei. Aceasta înseamnă coordonare și susținere tehnică, sensibilizare și raportare. Comisia prezintă regulat evoluțiile înregistrate în dialogul social european în raportul său bianual *„Relațiile industriale în Europa”* și raportează statelor membre în cadrul Grupului de directori generali pentru relațiile între partenerii sociali.

Actuala criză economică a confirmat importanța dialogului social european atât la nivel interprofesional cât și sectorial, precum și relevanța inițiativelor partenerilor sociali croite pe realitățile întreprinderilor și sectoarelor. Asemenea dialogului social interprofesional, dialogul social sectorial are o relevanță specială, demonstrată de lucrările desfășurate în prezent în diferite comitete. Partenerii sociali sectoriali pot contribui la acest efort.

Comisia va continua să sprijine astfel de inițiative în cadrul strategiei Europa 2020 și prin politicile sale economice, sociale și de mediu, care se consolidează reciproc, în vederea deschiderii drumului către refacerea după criza actuală.

Annex 1

European sectoral social partners' organisations consulted under Article 154 (TFEU)

Sectoral organisations representing employers

- Association of Commercial Television in Europe (ACT)
- Airports Council International — Europe (ACI-Europe)
- Association of European Airlines (AEA)
- Association of European Professional Football Leagues (EPFL)
- Association of European Public Postal Operators (PostEurop)
- Association of European Radios (AER)
- Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe (AMICE)
- Association of National Organisations of Fishing Enterprises in the EU (EUROPECHE)
- Banking Committee for European Social Affairs (EBF-BCESA)
- Civil Air Navigation Services Association (CANSO)
- Coiffure EU
- Committee of Agricultural Organisations in the European Union (COPA)
- Community of European Railway and Infrastructure Companies (CER)
- Community of European Shipyards' Associations (CESA)
- Confederation of European Paper Industries (CEPI)
- Confederation of National Associations of Tanners and Dressers of the European Community (COTANCE)
- Council of European Employers of the Metal, Engineering and Technology-Based Industries (CEEMET)
- Council of European Municipalities and Regions (CEMR)
- Employers' Group of the Committee of Agricultural Organisations in the European Union (GEOPA)
- Euracoal
- Euromines
- European Aggregates Association (UEPG)
- European Apparel and Textile Organisation (EURATEX)
- European Association of Cooperative Banks (EACB)
- European Association of Potash Producers (APEP)
- European Barge Union (EBU)
- European Broadcasting Union (EBU)
- European Chemical Employers Group (ECEG)
- European Club Association (ECA)
- European Community Shipowners Association (ECSA)
- European Committee of Sugar Manufacturers (CEFS)
- European Confederation of the Footwear Industry (CEC)
- European Confederation of Iron and Steel Industries (Eurofer)
- European Confederation of Private Employment Agencies (Eurociett)
- European Confederation of Woodworking Industries (CEI-Bois)
- European Construction Industry Federation (FIEC)
- European Coordination of Independent Producers (CEPI)
- European Federation of Cleaning Industries (EFCI)
- European Federation of Contract Catering Organisations (FERCO)
- European Federation of Education Employers (EFEE)
- European Federation of National Insurance Associations (CEA)

- European Federation of Security Services (CoESS)
- European Furniture Manufacturers' Federation (UEA)
- European Furniture Industries' Confederation (EFIC)
- European Hospital and Healthcare Employers' Association (HOSPEEM)
- European Industrial Minerals Association (IMA)
- European Rail Infrastructure Managers (EIM)
- European Regions Airline Association (ERA)
- European Savings Banks Group (ESBG)
- European Skippers' Organisation (ESO)
- European Telecommunications Network Operators' Association (ETNO)
- European Union of the Natural Gas Industry (EUROGAS)
- General Committee for Agricultural Cooperation in the European Union (COGECA)
- Hotels, Restaurants and Cafés in Europe (HOTREC)
- International Air Carrier Association (IACA)
- International Aviation Handlers' Association (IAHA)
- International Federation of Film Producers' Associations (FIAPF)
- International Federation of Insurance Intermediaries (BIPAR)
- International Road Transport Union (IRU)
- Performing Arts Employers' Associations League Europe (PEARLE)
- Retail, Wholesale and International Trade Representation to the EU (EuroCommerce)
- Union of the Electricity Industry (EURELECTRIC)

Sectoral European trade union organisations

- European Arts and Entertainment Alliance (EAEA)
- European Confederation of Independent Trade Unions (CESI)
- European Cockpit Association (ECA)
- European Federation of Building and Woodworkers (EFBWW)
- European Federation of Journalists (EFJ)
- European Federation of Public Service Unions (EPSU)
- European Federation of Trade Unions in the Food, Agriculture and Tourism Sectors and Allied Branches (EFFAT)
- European Metalworkers' Federation (EMF)
- European Mine, Chemical and Energy Workers' Federation (EMCEF)
- European Trade Union Committee for Education (ETUCE)
- European Trade Union Federation: Textiles, Clothing and Leather (ETUF:TCL)
- European Transport Workers' Federation (ETF)
- International Federation of Actors (FIA)
- International Federation of Musicians (IFM)
- International Federation of Professional Footballers' Associations — Division Europe (FIFPro)
- Union Network International — Europe (UNI europa)
- Union Network International — Media and Entertainment International — Europe (EUROMEI)

Annex 2

Art 154 Sectoral Consultations since 2006 (From database on consultations of the EU social partners)

Dates	Subject	Social partners contribution	Results
2006	Musculoskeletal disorders	First phase of consultation, 2004	Framework of actions in the agriculture sector, 2006
2006	Strengthening of maritime labour standards	First phase of consultation, 2006	Agreement on Maritime Labour Standards, 2008 implemented through an EU directive, 2009
2006	Blood-borne infections due to needle stick injuries	First phase of consultation, 2006 Second phase, 2007	Framework Agreement on prevention from sharps injuries in the hospital sector, 2009 <i>implemented through an EU directive, 2010</i>
2007	Carcinogens, mutagens and reprotoxic substances	First phase of consultation, 2004 Second phase in 2007	Multisectoral agreement on crystalline silica, 2006
2009	Exclusions from certain directives of seafaring workers	First consultation, 2009	
2009	Exposure to electromagnetic fields at work	First consultation, 2009	
2010	Reviewing the working time directive	First-phase consultation, 2010	

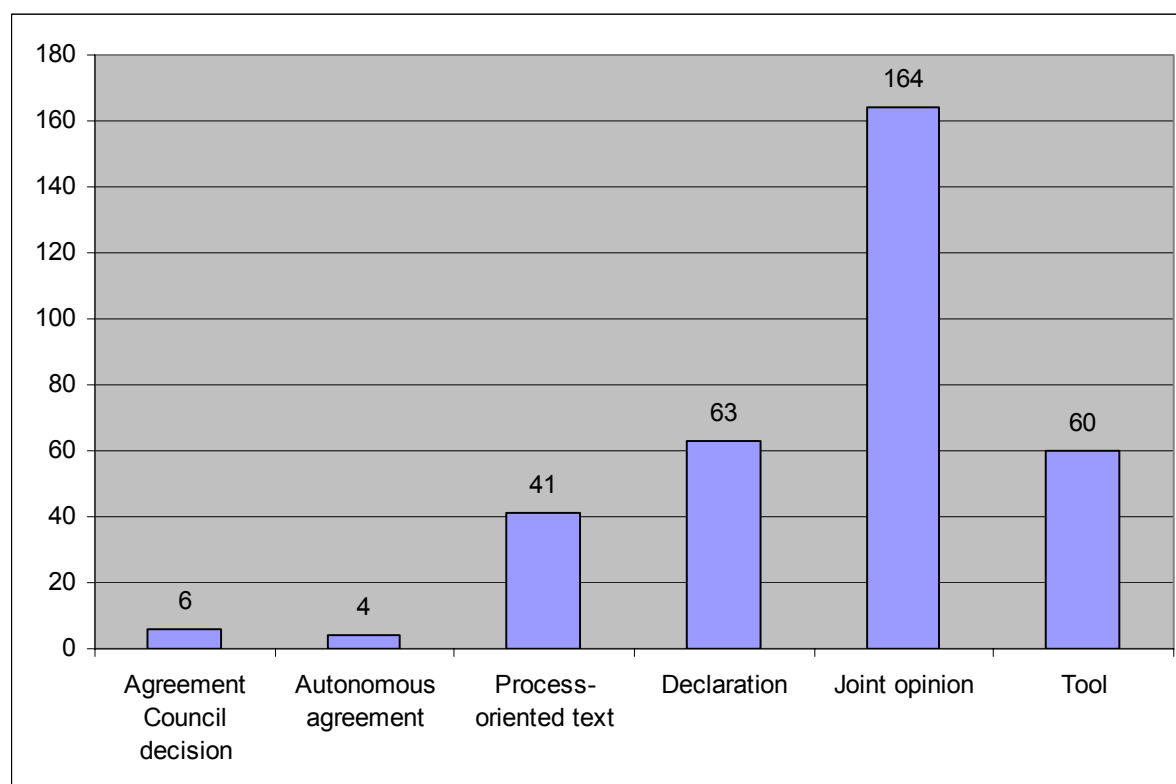
Annex 3

Categories of texts and outcomes of European sectoral social dialogue⁴¹

Category of texts	Sub-categories	Follow-up measures
Agreements	Implementation by directives	Implementation reports
	Implementation by social partners (Article 155)	
Process-oriented texts	Framework of actions; guidelines, codes of conduct, policy orientations	Follow-up reports
Joint opinions and tools	Declarations, guides, handbooks websites, tools	No follow-up clauses
		Promotional activities

Annex 4

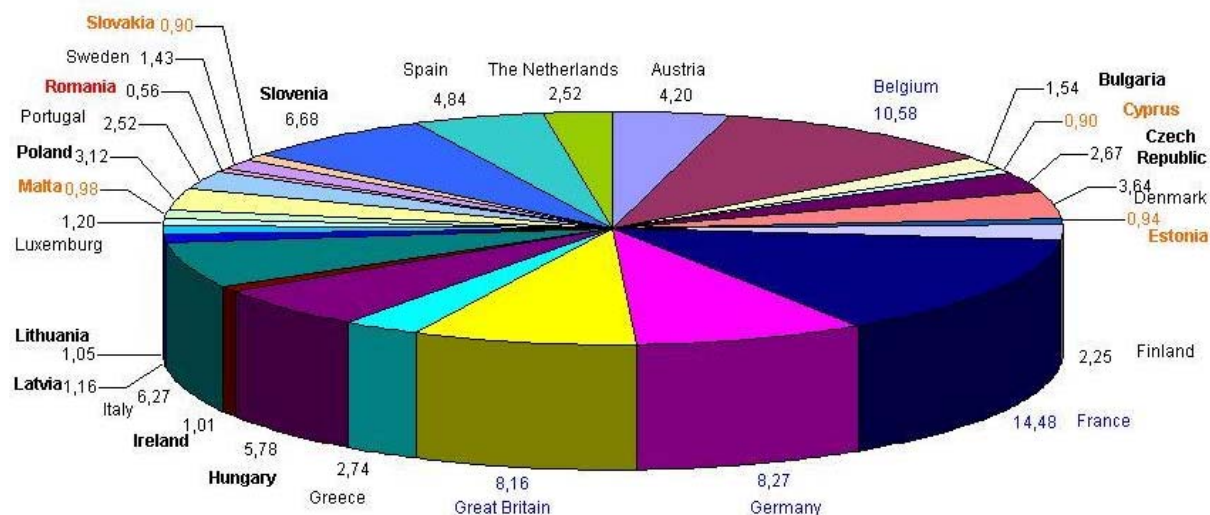
Joint outcomes of the European social dialogue committees (1998- February 2010)

⁴¹ This typology does not imply any ranking between outcomes, taking into account that new committees usually first focus on joint opinions and common projects to improve understanding and strengthen trust before envisaging agreements, while long-standing or more experienced committees are more likely to engage in the negotiation of agreements.

Annex 5

Total participation of Member State representatives in delegations taking part in committee plenary meetings (based on 8 sectors, 2005-2008)

The overall participation graph shows that social partner representatives from the new Member States Cyprus (0.90 %), Malta (0.98 %), Estonia (0.94 %), Romania (0.56 %) and Slovakia (0.94 %) have participated least in all the plenary sessions analysed, followed by Bulgaria (1.54 %), Ireland (1.01 %), Lithuania (1.05 %), Latvia (1.16 %), Luxembourg (1.20 %) and Sweden (1.43 %). Participation rates have been highest for representatives from Belgium (10.58 %), France (14.48 %), United Kingdom (8.16 %) and Germany (8.27 %).

Annex 6

Responsibilities in the implementation process of autonomous agreements and process-oriented texts

Actors	Responsibilities
National social partners	Main responsibility for implementation Translation (if necessary) Dissemination of autonomous agreement and information Discussions/negotiations between social partners Developing implementing measure Reporting about implementation activities
European social partners	Assistance and advice (e.g. translation, best practices) Coordination and monitoring of activities Yearly progress reports and final implementation reports Interpretation (in case of doubts/requests)
National authorities	Subsidiary role in implementation, e.g. through regulation or legislation (not compulsory)
Commission	Assistance and financial support (if necessary) Monitoring and assessment

Annex 7

European Sector Councils on Jobs and Skills

Context

In the December 2008⁴² and June 2009⁴³ Communications, the Commission announced the possibility of providing a framework and financial support to Member States setting up networking projects called "European sector councils on jobs and skills". During 2009, the Commission consulted stakeholders, particularly EU sectoral social partners, about this idea, during sectoral social dialogue committees, at the Liaison forum and during a restructuring forum on 7-8 December dedicated to anticipating skills at sectoral level⁴⁴. Social partners welcomed the idea of reinforced cooperation and exchanging information about skills needed. To assess the feasibility of setting up European sector councils, the Commission launched a feasibility study last year, with a survey and interviews with key stakeholders. Results from the study recommended setting up sector skills councils under certain conditions. In its report⁴⁵, the expert group on New Skills for New Jobs also recommended the creation of EU sector councils to analyse what skills would be needed; to address skills mismatches and to bring updated information and advice to the attention of policymakers and other stakeholders in the field of employment, education and training. This initiative also has the support of the Consultative Commission on Industrial Change at the European Economic and Social Committee⁴⁶.

Objectives

Companies and workers of a given sector face common challenges across the Union. This applies to anticipating skills and matching them with the requirements of the labour market. There is, however, little or no exchange of information between those who monitor the development of these issues at national level. The Commission therefore wishes to offer support for a platform at sectoral level for social partners and national observatories on skills and employment. This would enable sharing of information and best practice and provide recommendations on quantitative and qualitative trends in employment and skills needs in a given sector, as well as on other issues related to qualifications and competences.

The Commission invites the sectoral social partners to take the lead and engage on a voluntary basis in networking efforts aimed at developing a European sector council in their sector on a voluntary basis. The Commission will provide a framework and financial support for partners inviting in this regard, within the limits of its resources to develop this networking. This support will be conditional on an evaluation of the councils in terms of output, commitment, satisfaction and value-added.

⁴² COM (2008) 868 final: *New Skills for New Jobs — Anticipating and matching labour market and skills needs*.

⁴³ COM (2009) 257 final: *A Shared Commitment for Employment*.

⁴⁴ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=en&eventsId=209&furtherEvents=yes>.

⁴⁵ *New Skills for New Jobs: Action Now*

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=697&furtherNews=yes>.

⁴⁶ Exploratory opinion CCMI/68 adopted the 17/02/2010 on *Matching skills to the needs of industry and evolving services — possible introduction of sector-based employment-skills councils at European level*.

Structure proposed

European sector councils would take the form of networks among national observatories on skills and employment, together with European sectoral social partners (or other representative stakeholders) who would chair the council of their sector and be responsible for its day-to-day management. To ensure that skills mismatch issues are adequately addressed, relevant European representatives from education and training organisations should be invited to participate.

Timetable and Commission support

The Commission envisages setting up sector councils in two phases: first, identifying existing national observatories and councils on jobs and skills, and second, setting up the sector council, bringing together these bodies in a network. The first and second phases of the process should be launched in 2010 and 2011 for a limited number of pilot sectors. The Commission also envisages the possibility of supporting the setting up of a transversal council to allow for exchanges among sector councils.

Annex 8

Involvement of social partners and sectoral social dialogue committees (SSDC) in the Commission impact assessment procedure

The annex to the revised Impact Assessment Guidelines⁴⁷ contains a specific section on standards for consulting social partners (p. 15, point 5.2). It makes a distinction between initiatives in the field of social policy on the one hand, and social implications for a specific sector on the other. The revised guidelines clarify the need for consultation of existing European sectoral social dialogue committees should there be social implications in the sector concerned:

Commission Decision 98/500/EC stipulates that each sectoral social dialogue committee, for the sector of activity for which it is established, 'shall be consulted on developments at Community level having social implications'. You should therefore verify whether your initiatives will create social implications for a sector for which a sectoral social dialogue committee exists. If this is the case a consultation of the committee has to be organised with the assistance of the Unit 'Social Dialogue and Industrial Relations' in DG EMPL.

EU social partners have welcomed the clarification in the revised guidelines regarding the need for timely and systematic information and consultation of SSDCs if there are social implications at sectoral level.

Consultation of sectoral social dialogue committees is complementary to other forms of consultation, notably public consultations, and it differs from wider consultation of other actors in civil society in that social partners engaged in SSDCs are recognised by the Commission as representative actors of the sector concerned. A consultation of an SSDC on an impact assessment would include a definition of the underlying problem, the relevant policy options and an estimate of social and employment impacts of the various options and any relevant accompanying mitigating policy measures.

A possible joint position of the committee on the impact assessment can therefore give a strong, representative indication about realistic policies and their impacts and implementation. It can improve policy-making and facilitate the communication of decisions. Addressing requests to the relevant committees has two advantages. It is a means of obtaining a formal and representative view based on existing social dialogue structures and contributes to the development and policy relevance of European social dialogue at sectoral level.

The consultation of SSDCs in the context of impact assessments is organised on the basis of their existing work programmes and meeting planning, in cooperation with the 'Social Dialogue and Industrial Relations' Unit of DG EMPL and other Commission services involved. The policy services responsible for the impact assessments take due account of the opinions expressed by the European social dialogue committees in the context of their consultation. To enable transparent and efficient consultation, the Commission will publish a list of all planned impact assessments, along with the Commission work programme.

⁴⁷ See footnote No15.

Annex 9

Overview of NACE classifications for the committees

Sector	NACE classification
Agriculture	NACE rev.2 class 01 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 01) most closely covers the sector, including the growing of crops, fruits and vegetables, the raising of animals, landscape gardening, hunting and related agricultural and animal husbandry service activities, and excluding forestry and logging and related activities, fishing and fish farming and veterinary activities.
Agro-food industry **	NACE rev.2 classes 10-12 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 15-16 and 51.3-51.4) most closely cover manufacture of food products, beverages and tobacco products.
Audiovisual services	NACE rev.2 classes 18, 58-60 and 63 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 22 and 92) most closely covers the sector, including: printing and publishing activities; the reproduction of recorded media; motion pictures and video, radio and television programme production, distribution and broadcasting activities; recreational, cultural and sporting activities; activities of news agencies.
Banking	NACE rev.2 class 64 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 65) most closely covers the sector and includes banks, credit institutions and financial service activities other than insurance and pension funds.
Central administration*	NACE rev.2 class 84 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 75) most closely covers the sector, including general public administration activities, regulation of the activities of providing health care, education, cultural services, compulsory social security and other social services, foreign affairs, defence activities, justice and judicial activities, public order and safety activities, and fire service activities.
Chemical industry	NACE rev.2 classes 20-22 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 24-25) most closely covers the sector, including petrochemicals and plastics, specialty and fine chemicals, pharmaceutical products and pharmaceutical preparations, and consumer and other chemicals.
Civil aviation	NACE rev.2 classes 51.1, 51.21 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 62.A and 62.2) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including scheduled and non-scheduled passenger and freight air transport as well as relevant support activities, ground handling and air traffic management.
Cleaning industry	NACE rev.2 class 81.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 74.7) most closely covers the sector, including: services provided by specialised contractors, building maintenance and associated cleaning, cleaning of trains, buses and planes, waste management services and disinfecting and exterminating activities.
Commerce	NACE rev.2 classes 45-47 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 50-52) most closely cover the sector, including retail and wholesale trade including repair and trade of motor vehicles.
Construction	NACE rev.2 classes 41-43 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 45), covering all forms of building and civil engineering activities as well as specialised construction activities such demolition and site preparation and the renting of construction or demolition equipment with operators.
Contract catering	NACE rev.2 class 56.29 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 55.51-55.52) most closely covers the sector, including canteens, catering and other food service activities.
Education	NACE rev.2 class 85 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 80) most closely covers the sector, including pre-primary, primary, general secondary, technical and vocational, tertiary, adult and other education
Electricity	NACE rev.2 class 35.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 40.1) most closely covers the sector, including the production, transmission, distribution and trade of electricity.

Extractive industries	NACE rev.2 classes 05 and 07-09 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 10 and 13-14) most closely covers the sector, including: mining of hard coal, lignite, iron and non-ferrous metal ores, and minerals; extraction of peat and salt; other mining and quarrying activities and support activities; it excludes the extraction of crude petroleum and natural gas.
Footwear	NACE rev.2 classes 15.2, 22.19 and 22.29 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 19.3) most closely cover the sector, including the manufacture of footwear from materials such as textiles, plastics, rubber or leather as well as specialised products such as snowboard boots and protective footwear.
Furniture	NACE rev.2 class 31 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 36.1) most closely covers the sector, including manufacture of office and shop furniture, kitchen and other furniture.
Gas	NACE rev.2 class 35.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 40.2) most closely covers the sector, including production, distribution and trade of gas.
Horeca	NACE rev.2 classes 55-56 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 55) most closely covers the sector, including hotels and accommodation, restaurants, catering, cafés, canteens, short-stay accommodation and similar establishments.
Hospitals	NACE rev.2 classes 86-87, and notably NACE rev.2 class 86.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 85.11), most closely cover the sector, including hospital, human health and care activities.
Information and communication technology services (ICTS) **	NACE rev.2 classes 58-63 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 22, 64.2, 72, 92) most closely cover publishing activities, motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities, programming and broadcasting activities, news agencies, telecommunications, computer programming and information services activities.
Inland waterways	NACE rev.2 classes 50.3-50.4 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 61.2) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including inland passenger and freight water transport as well as relevant support activities.
Insurance	NACE rev.2 class 65 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 66) most closely covers the sector and includes insurance, reinsurance and pension funding, except compulsory social security.
Live performance	NACE rev.2 class 90 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 92.3) most closely covers the sector, including artistic and literary creation, performing arts, interpretation, operation of arts facilities, fair and amusement parks and other entertainment activities in direct contact with the public.
Local and regional government	No specific NACE classification covers local and regional government. NACE rev.2 class 84.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 75.1) covers administration of the state and the economic and social policy of the community, and NACE rev.2 class 84.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 75.2) covers the provision of services to the community as a whole (excluding central government). Other activities such as social work, health care and education are covered by other NACE classes and may in many cases form part of local and regional government, too.
Maritime transport	NACE rev.2 classes 50.1-50.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 61.1) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including sea and coastal passenger and freight transport as well as relevant support activities.
Metal industry	NACE rev.2 classes 25-30 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 28-30) most closely cover the sector, including manufacture of metal products; computer, electronic and optical products; electrical equipment; machinery and equipment; motor vehicles; ships and boats.
Paper industry	NACE rev.2 class 17 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 21) most closely covers the sector, including manufacture of pulp, paper and paper products.
Personal services	NACE rev.2 class 96.02 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 93.02) most closely covers the sector, including hairdressing and other beauty treatment.

Postal services	NACE rev.2 classes 53.1-53.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 64.11-64.12) most closely cover the sector, including postal and courier activities. However, the services provided by postal operators may also include communication, logistics, retail, money transmission and other financial services, and many others besides. Indeed, the NACE rev.2 classification has been adapted to allow for a distinction of activities into 'postal activities under universal service obligation' and 'other postal and courier activities'.
Private security	NACE rev.2 class 80 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 74.6) most closely covers the sector, including private security activities, security systems service activities and investigation activities.
Professional football	NACE rev.2 class 93.12 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 92.62) most closely covers the activities of sport clubs. Professional football is one part of this classification.
Railways	NACE rev.2 classes 49.1-49.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 60.1) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including passenger and freight rail transport as well as relevant support activities.
Road transport	NACE rev.2 classes 49.3-49.4 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 60.2) and NACE rev.2 class 52.2 most closely cover the sector, including passenger and freight transport as well as relevant support activities.
Sea fisheries	NACE rev.2 class 0.3 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 0.5) most closely covers the sector, including marine and freshwater fishing and aquaculture.
Shipbuilding	NACE rev.2 classes 30.1 and 33.1.5 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 35.1) most closely cover the sector, including the building, repair and maintenance of ships and boats.
Sports **	NACE rev.2 class 93.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 92.6 and 93.0) most closely covers sports activities, including the operation of sports facilities, activities of sports clubs, fitness facilities and other sports activities.
Steel	NACE rev.2 class 24.10 (equivalent to NACE rev.1.1 class 27.1) most closely covers the sector, including manufacture of basic iron and steel and of ferro-alloys.
Sugar	NACE rev.2 classes 10.81-10.82 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 15.83-15.84) most closely cover the sector, including the manufacture of sugar and sugar confectionary.
Tanning & leather	NACE rev.2 class 15.1 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 19.1-19.2) most closely covers the sector, including tanning and dressing of leather, and manufacture of luggage, handbags, saddlery and harness.
Telecommunications	NACE rev.2 classes 60.1-60.2, 61 and 82.2 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 64.2) most closely cover the sector, including: radio and television broadcasting; wired, satellite and other telecommunications activities; maintenance of the network; and call centre activities.
Temporary agency work	Temporary agency work cuts across NACE sector classifications and refers to situations where workers are employed by an agency, and then, via a commercial contract, hired out to perform work assignments at a user enterprise.
Textile & clothing	NACE rev.2 classes 13-14 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 classes 17-18) most closely cover the sector, including the manufacture and production of textiles and clothing.
Woodwork	NACE rev.2 class 16 (mainly equivalent to NACE rev.1.1 class 20) most closely covers the sector, including sawmilling and planing of wood and manufacture of wood and products of wood and cork, except furniture, and excluding forestry and logging activities.

* committee in test phase; ** candidate sector for new representativeness studies

Annex 10

Number of employees in the EU in 2008, by sector (NACE-2)

	<i>NACE class and description</i>	<i>Number of employees (in 1000)</i>	<i>Number of employees (in %)</i>
1	Crop and animal production	2.277	1.23 %
2	Forestry and logging	404	0.22 %
3	Fishing and aquaculture	95	0.05 %
5	Mining of coal and lignite	366	0.20 %
6	Extraction of crude petroleum and natural gas	95	0.05 %
7	Mining of metal ores	62	0.03 %
8	Other mining and quarrying	258	0.14 %
9	Mining support service activities	129	0.07 %
10	Manufacture of food products	4.115	2.22 %
11	Manufacture of beverages	496	0.27 %
12	Manufacture of tobacco products	60	0.03 %
13	Manufacture of textiles	863	0.46 %
14	Manufacture of wearing apparel	1.532	0.83 %
15	Manufacture of leather and related products	476	0.26 %
16	Manufacture of wood and of products of wood and cork	1.140	0.61 %
17	Manufacture of paper and paper products	702	0.38 %
18	Printing and reproduction of recorded media	1.017	0.55 %
19	Manufacture of coke and refined petroleum products	230	0.12 %
20	Manufacture of chemicals and chemical products	1.413	0.76 %
21	Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations	849	0.46 %
22	Manufacture of rubber and plastic products	1.569	0.85 %
23	Manufacture of other non-metallic mineral products	1.479	0.80 %
24	Manufacture of basic metals	1.391	0.75 %

25	Manufacture of fabricated metal products	3.828	2.06 %
26	Manufacture of computer	1.658	0.89 %
27	Manufacture of electrical equipment	1.507	0.81 %
28	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	3.192	1.72 %
29	Manufacture of motor vehicles	3.168	1.71 %
30	Manufacture of other transport equipment	1.113	0.60 %
31	Manufacture of furniture	1.325	0.71 %
32	Other manufacturing	989	0.53 %
33	Repair and installation of machinery and equipment	935	0.50 %
35	Electricity	1.549	0.83 %
36	Water collection	441	0.24 %
37	Sewerage	149	0.08 %
38	Waste collection	887	0.48 %
39	Remediation activities and other waste management services	48	0.03 %
41	Construction of buildings	4.977	2.68 %
42	Civil engineering	1.399	0.75 %
43	Specialised construction activities	7.677	4.14 %
45	Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles	3.207	1.73 %
46	Wholesale trade	6.632	3.57 %
47	Retail trade	15.710	8.46 %
49	Land transport and transport via pipelines	4.976	2.68 %
50	Water transport	290	0.16 %
51	Air transport	482	0.26 %
52	Warehousing and support activities for transportation	2.561	1.38 %
53	Postal and courier activities	1.930	1.04 %
55	Accommodation	2.090	1.13 %
56	Food and beverage service activities	5.389	2.90 %
58	Publishing activities	1.113	0.60 %

59	Motion picture	312	0.17 %
60	Programming and broadcasting activities	277	0.15 %
61	Telecommunications	1.315	0.71 %
62	Computer programming	2.067	1.11 %
63	Information service activities	225	0.12 %
64	Financial service activities	4.058	2.19 %
65	Insurance	1.104	0.59 %
66	Activities auxiliary to financial services and insurance activities	898	0.48 %
68	Real estate activities	1.255	0.68 %
69	Legal and accounting activities	2.235	1.20 %
70	Activities of head offices; management consultancy activities	811	0.44 %
71	Architectural and engineering activities; technical testing and analysis	1.887	1.02 %
72	Scientific research and development	770	0.41 %
73	Advertising and market research	799	0.43 %
74	Other professional	497	0.27 %
75	Veterinary activities	147	0.08 %
77	Rental and leasing activities	441	0.24 %
78	Employment activities	1.015	0.55 %
79	Travel agency	544	0.29 %
80	Security and investigation activities	1.185	0.64 %
81	Services to buildings and landscape activities	2.932	1.58 %
82	Office administrative	1.066	0.57 %
84	Public administration and defence; compulsory social security	15.573	8.39 %
85	Education	14.727	7.93 %
86	Human health activities	11.405	6.14 %
87	Residential care activities	3.780	2.04 %
88	Social work activities without accommodation	4.347	2.34 %

90	Creative	541	0.29 %
91	Libraries	603	0.32 %
92	Gambling and betting activities	307	0.17 %
93	Sports activities and amusement and recreation activities	1.146	0.62 %
94	Activities of membership organisations	1.618	0.87 %
95	Repair of computers and personal and household goods	332	0.18 %
96	Other personal service activities	1.884	1.02 %
97	Activities of households as employers of domestic personnel	2.392	1.29 %
98	Undifferentiated goods- and services-producing activities of private households for own use	11	0.01 %
99	Activities of extraterritorial organisations and bodies	171	0.09 %
No answer		696	0.37 %
Total		185.615	100.00 %

Source: Eurostat, Labour Force Survey; annual averages